עין משפט נר מצוה

קצה א ב מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה ה ג טוש"ע א"ח סימן מז סעיף ה ט:

קצט ג מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה כ סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' יג סעיף ה

וסימן שא סעיף ג:

ר ד מיי' פ"ג מהלכות גירשין הלכה ג טוש"ע א"ח סי' ס סעיף ב:

רא ה טוש"ע שם סעיף ג:

רב ו מיי' פכ"ד מהלכות גירושין הלכה יח:

רג ז מיי' פ"ג מהלכות גירשין הלכה יז טוש"ע א"ח סי' י סעיף ג:

תורה אור השלם

1. כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה לָךְ אַךְ פְּדֹה תִפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה: במדבר יח טו

2. וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדֶךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְיָ בְּפִיךָ כִּי בְּיָד חֲזָקָה הוֹצִאֲךָ יְיָ מִמִּצְרָיִם: שמות יג ט

3. וְשַׂמְתֶּם אֶת דְּבָרַי אֵלֶּה עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: דברים יא יח

4. בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגֹּדְדוּ וְלֹא תָשִׂימוּ קָרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לָמֵת: דברים יד א

שיטה מקובצת

ב) לך לאות ולא לאחרים לאות ומפיק יד ממש שאינו מכוסה ועדיין אינו ידעינן מהכא אם הוא קיבורת למעלה מן המרפק או למטה מן המרפק שגם הוא מכוסה בבגדים אלא אדרבי צצדק סמיך דאמר שתהא שימה כנגד הלב: ג) רבי חייא בריה דרב אויא: ד) בשר וארוכה שיערי: ד) בינייהו. ס"א למ"ד מצוה אחת אי איפסקא חדא הגך הוו להו כלאים ולמ"ד ד' מצות לא (רב אדא) [רבא בר אהינא] אמר כו' למ"ד מצוה אחת כיון דרמא ליה ארבעתן לא צריך למ"ד ארבע מצות הן צריך רבינא אמר כו' מ"ד ארבע מצות ליה דרב הונא ומ"ד מצוה אחת אית ליה דרב הונא ורש"י לא פי' כן: ה) ולית הלכתא כר"י ונפקא מינה לכל הני נפקותא דאמרן לעיל ואם נפסק בשבת אחת מן הציצית אע"ג דבחול אסור ללובשו בשבת מותר ללובשו שהרי כבוד הבריות הוא להיות מעוטף בטליתו דבחול דוקא אמר רחמנא בגדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך בזמן שהוא בר עשייה אבל בשבת שאינו בר עשייה אינו מוזהר ואין לומר דמוזהר הוא שלא ללבוש ד' כנפות בלא ציצית דע"כ אינו מוזהר על הלבישה אלא מצוה על העשייה וראיה לדבר מפרק האשה רבה דפרין גבי סדין בציצית דפטור מדרבנן גזירה משום קלא אילן וכי יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה ומשני שב ואל תעשה משום גזירה דקלא אילן ואם היה מוזהר שלא ללבוש טלית של ד' כנפות בלא ציצית הוי קום עשה: ו) ענינך ואשמועינן בגובה ותיבת ממש נמחק: ז) קרחה שיער ותיבות שיש בו ל"ש: ח) גבי נתקי ראש: ט) ושמעאל דאמר כל אחד ואחד מצוה בפני עצמה לא הוו כלאים דמ"מ דהשלש שנשארו שלשה מצות הן ואינן כלאים: י) להטיל לד': יא) נפשה היא: יב) תיבות נהי ד' ל"ש: יג) מצות מיהא איכא ואינו משוי ורב הונא מיירי בעשויה בפסול הס"ד והשאר נמחק: יד) שתחך. באחד מן הקרנות התיכה כמין פגימה נ"א באלכסון דנראין תיבת כגון נמחק: טו) דמיא ל"א ועיקר האי מאן דציריה לגלימה קרנות שליחו כפל וקשר ורומה כאלו קצצן ואין לה כנפות להפקיעה מתורת ציצית לא עביד

קצט ד מיי' פ"ג מהלכות גירושין הלכה ה ו טוש"ע א"ח סימן מז סעיף ה ז:

ר ה מיי' פ"ג מהלכות גירושין הלכה ה ו:

רא ז מיי' פכ"ד מהלכות גירושין הלכה יח:

רב ח מיי' פכ"ד מהלכות גירושין הלכה יז:

רג ט מיי' פ"ג מהלכות גירושין הלכה יז טוש"ע א"ח סי' י סעיף ג:

תוספות הש"ס

ב) אך חלק שאני הכא דבגולגולת תלא רחמנא אמר מר ידך זו קיבורת מנלן דת"ר 2 על ידך זו גובה שביד אתה אומר זו גובה שביד או אינו אלא על ידך ממש אמרה תורה הנח תפילין ביד והנח תפילין בראש מה להלן בגובה שבראש אף כאן בגובה שביד רבי אליעזר אומר אינו צריך הרי הוא אומר 2 והיה לך לאות ג) לך לאות ולא לאחרים לאות ר' יצחק ג) אומר אינו צריך הרי הוא אומר 3 ושמתם את דברי אלה על לבבכם וקשרתם שתהא 4 שימה כנגד הלב ר' חייא ד) ורב אחא בריה דרב אויא מכוין ומנח ליה להדי ליביה רב אשי הוה יתיב קמיה דאמימר הוה ציריא בידיה וקא מתחזיין תפילין אמר ליה לא סבר לה מר לך לאות ולא לאחרים לאות אמר ליה במקום לך לאות איתמר שבראש מנלן דת"ר בין עיניך זו גובה שבראש אתה אומר זו גובה שבראש או אינו אלא בין עיניך ממש נאמר כאן בין עיניך ונאמר להלן 4 לא תשימו קרחה בין עיניכם למת מה ה) להלן בגובה שבראש מקום שעושה קרחה אף כאן בגובה של ראש מקום שעושה קרחה ר' יהודה אומר אינו צריך אמרה תורה הנח תפילין ביד הנח תפילין בראש מה להלן במקום הראוי ליטמא בנגע אחד אף כאן במקום הראוי ליטמא בנגע אחד לאפוקי בין עיניך דאיכא בשר ו) ושער דאיכא שער לבן ואיכא נמי שער צהוב: ארבע ציציות מעכבות זו את זו שארבעתן מצוה אחת: מאי בינייהו אמר רב יוסף סדין בציצית איכא בינייהו רבא בר אהינא אמר טלית בעלת חמש איכא ז) בינייהו רבינא אמר דרב הונא איכא בינייהו ז) דאמר רב הונא ג) היוצא בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה בשבת חייב חטאת אמר רב שישא בריה דרב אידי ד) האי מאן דבצריה לגלימה לא עביד ולא כלום שוייה לגלימה בקרנות הכפל אף על גב שצריה ומיבקה שלא תחזור לאיתנה לא עבד כלום דסופו להתיר ולחזור לאיתנה ומגלא ציצית באמצעיתה ואגן כנפות בעינן הלכך מהשתא כמאן דשרייה דמיא טו) [: כל חמסות. גודות הלכורות שאין שוליהן תפורין אלא צרורין טהורין לאין מקבלין טומאה דרואין כאילו ניתר הקשר וליכא בית קיבול והוי ככלי הנקוב במוליא ריימון: חוץ משל ערביים. דדרכן בכך: האי מאן דחייביה לגלימיה. שכפל לטליתו כדפרישית ותפרה שלא תשוב לאיתנה ואפ"ה לא עשה כלום דכמאן טז) דשייריה ט) דמיא: אם איתא דלא מיבעיא ליה. אם אחרוכה היא לו ואינה צריכה לו אחרוכה כל כך יז) לפסוק אותו כפל ולישדייה ואחר כך יתלה הציצית ט) : הלכה כרבי ישמעאל. שכפא דרגלא. שנת יח] שדורשין בהילכות הרגל כדקיי"ל (פסחים דף ו.) שולאין בהלכות הפסח קודם הפסח ל' יום: איפסיק קרנא דחוטיים] . ציצית דמר בר רב אשי: מהפסח. דאיפסיקא: שדיניה. הייתי משליכה מעלי לית הלכתא כרבי ישמעאל אלא כתנא קמא וכיון דחסרו אין בה מצוה והויא כמשוי: בגלו

אך חלק. אך פדה תפדה (במדבר יח) ואמי נמי כגנרף דמי שהרי לא יחיה: **בגולגולת אלא רחמנא.** לפדיון בכור דכתיב (שם ג) חמש שקלים לגולגולת והאי אית ליה תרי ואי משום אך חלק השתא מיהא לא מית: **גובה.** קיבורת דהוא אצל הכתף: **ידך ממש.** כף: **מה להלן בגובה שבראש.** כדילפינן לקמן מקראי: **ולא לאחריה לאות.** אלא ירלו המוצה ואי בכף מיתחזי (ה) לכ"ע: קיבורת כנגד הלב היא: **הוה ליה ידיה בידיה.** מכה היתה לו אצל הקיבורת ונקבע חלוקו שם כדי שלא תדחק המכה והיו נראין התפילין דרך הקריעה: **במקום לך לאות איתמר.** מקום שרוב בני אדם אין נראה לאחריה דהיינו קבורת ועלולה שם נקרע שרי: **בין עיניך** ו) **ממש.** בגובה ז) עיניו: **שעושה קרחה.** ז) [שיש בו] שער ומשם מורטו עושה קרחה: יד בנגע מ' שער לבן ולאשם בנגע ח) מ' שער להוב דכתיב בפרשת נגעים גבי ח) לאשם וזקן בעיי ט) שיער להוב לטמאו אלמא מקום שער מטמא י) (בשער להוב): **לאפוקי בין עיניך דאיכא.** שער דגבות עיניה ואיכא בשר ובעי תרתי שער לבן בבשר ושער להוב במקום שער: **מאי בינייהו.** מ"מ בין לקרי"ה וכוותה איירי אלא בשמש תפילין של יד שיהא שם אותה על גובה של יד כנגד הלב אל קבורת הזרוע כדרש"ן (ברכות יג.). **מה להלן בגובה שבראש מקום שעושה קרחה.** דלא מימא בין עיניכם ממש דהייטו על פדחתו אלא יליף מבין עיניכם דקרחה דבמקום שער, דבגלאו מקום שער לא משכחת קרחה והייטו למעלה מפדחתו (קידושין לז). **היוצא בטלית וכו' חייב חטאת.** ואלו לא היתה מצוצית כלל לא מיחייב דהא לבוטים הוא, אלמא ציציות הויין לו משאר חוטיל ואינן ממלאתו אינן נרייכן לה ומן הכנד ממש אינן, דלתבביה טוחיה (שבת קלט:). **שדורהה את ל"ת שבתורה.** קס"ד כל ל"ת קאמר (ברכות יט.) דכמאן דכתיב (דברים כב) והתעלמת מהם פרט לזמן ואינו לפי כבודו והכא נמי עלעולו דרגנן אלאלו דלא תסור אמצוה דרגנן נדחה (שבת פא.).

סליק פרק הקומץ

שיטה מקובצת (המשך)

כלום לפוטרה מן הציצית וכמאן דשייריה דמי ובת [ד"] כנפים היא שהרי סופיה לחזור לתחלתה: **טו)** דכמאן דשרי דמיא: **יז)** לפסוק לאותו כפל ולישדייה ואח"כ יתלה הציצית. **יח)** דאמר מ"ד ל"א ועיקר האי מאן דחייביה לגלימיה כפל הכנפות כאלו הם מקוצצות ותפר הכפלים של שניהן אפ"ה לא עביד ולא כלום להפקיעה מן הציצית דכל כמה דלא פסק להו חשוביין הן מן הטלית ובעלת כנפים היא דאם איתא דלא מבעיא ליה לצורך לפסוק ולשדייה אבל השתא מדלא פסק להו שמא מבעיא ליה ועדיין מן הטלית הן וללישנא קמא קשה דתניא בפרק התכלת ושורין שאם כפלה ותפרה שחייבת... **יט)** שבת שהיו דורשין: **כ)** דחוטים. דמר בר רב אשי עם הציצית ולא ידע ולא אמר ליה רבינא ולא מידי הס"ד ומה"ד מהתם איפסוק בר"ה הס"ד ומה"ד אי אמרת לי מהתם דאיפסק הס"ד: **כא)** ועוד מאי רבותא אתא לאשמועינן דאם הוא נהרג תוך שלשים דאינו נפדה פשיטא דאפ' חי הרבה ופדאו תוך שלשים אינו פדוי דהא תוס' אחרות: **כב)** היינו דנולד בו סימנים והיינו דומה בדומה ותיבת דנעשה נמחק: **כג)** היה לו לפרש ויש לחלק בין האי דחייטה לגלימא לההיא דלקמן מיירי בגלימא דלקמן כגון טלית כפולה לשנים ואין עתיד להתיתה כלל אבל הכא לא כפל כי אם הקרנות ועתיד להתירן דאם איתא דלא מבעיא ליה לשרייה תוס' אחרות:

ג) [פסחים ה. וש"נ], ד) [ברכות יג.:], ה) [קידושין לו.], ו) שבת קלט: ע"ש, ז) כלים פכ"ו מ"ד, ח) ברכות יט: [שבת פא.: לד: עירובין מא: מעילה ג.:], ט) בין גבות. ל"ש, י) מטמא בנגע. ל"ש, יא) דבעי. ל"ש, יב) ל"ש מ"ז, יג) בתכלת. ל"ש, יד) [דברים כב], טו) ל"ש, טז) [דברים כב], יז) רש"ש מ"ז, יח) ל"ש מ"ז, יט) ל"ש דסבייה, כ) בכלן שיך ל"ש ועיקר עד סוף הפרק שבמצר הנגע, כא) נירסת רש"ש ר"י שאל את ר"ש ובר"ש. ל"ש, כב) [וע"ש תוס' ב"ק יא.]: ד"ה בכולן, כג) [עיין מה שציינתי על נדה שלו תוס' ב"מ פא.]. ד"ה אלא לאחן, כד) ל"ל ולאחן. ל"ש,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ולא לאחריה וכו' לע"ש הס"ד ואח"כ מ"ה נגד הלב קיבורת: **(ב)** ד"ה בעלת חמש וכו' לתעלל לבגבויה דרגיש דהא כל חד: **(ג)** ד"ה דרכ הוגה וכו' כפסוק דליבא שלשה מצות:

מוסף רש"י

שתהא שימה כנגד הלב. דהא ושמתם דכתיב לאו בקראיה וכוותה איירי אלא בשמות תפילין של יד שיהא שם אותה על גובה של יד כנגד הלב על קבורת הזרוע כדרש"ן (ברכות יג.). **מה להלן בגובה שבראש מקום שעושה קרחה.** דלא מימא בין עיניכם ממש דהייטו על פדחתו אלא יליף מבין עיניכם דקרחה דבמקום שער, דבגלאו מקום שער לא משכחת קרחה והייטו למעלה מפדחתו (קידושין לז). **היוצא בטלית וכו' חייב חטאת.** ואלו לא היתה מצוצית כלל לא מיחייב דהא לבוטים הוא, אלמא ציציות הויין לו משאר חוטיל ואינן ממלאתו אינן נרייכן לה ומן הכנד ממש אינן, דלתבביה טוחיה (שבת קלט:). **שדורהה את ל"ת שבתורה.** קס"ד כל ל"ת קאמר (ברכות יט.) דכמאן דכתיב (דברים כב) והתעלמת מהם פרט לזמן ואינו לפי כבודו והכא נמי עלעולו דרגנן אלאלו דלא תסור אמצוה דרגנן נדחה (שבת פא.).

מסורת הש"ס

ו) [ערכין ג:], ב) [ע' תוספות ערכין ג: ד"ה של יד], ג) [לקמן נט.], ד) [מכלין עד סוף הפרק שיך לענין הקודש אחר ד"ה אם אימת], ה) וקצר. ל"ק, ו) הא דקתני. ל"ק, ז) [לקמן מ.], ח) אחר. ל"ק, ט) שכולם. ל"ק, י) ל"ל מ' פליגי אימא למימר דבסא פליגי דמלן כו'. ל"ק, כ) ל"ק, ל) ל"ק, מ) ל"ק,

תורה אור השלם

1. עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ וְעַל הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לְךָ תַּעֲשֶׂה לֹא תָסוּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ יָמִין וּשְׂמֹאל: דברים יז יא
2. וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:
במדבר טו לט
3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת:
במדבר טו לח

בלאו דלא תסור. כגון טלטול ד] איסור מדרבנן ואינים מקורזלות מותר להכניס לבית הכסא משום כבוד הבריות אבל לשאת משא דכתיב בהדיא לא דמי כבוד הבריות: **איכא דאמרי מהתם אמר ליה.** ה] רבינא איפסיק קרנא דחוטא: **כרמלית.** מותר לטלטל בתוכה מן התורה: ד1] ל"ל ועיקר **הא מאן דגרייה לגלימיה.** קרנות עוליתו כפל קשר ב) ודומה כאילו קיצצן ואין לה כנפות כדי להפקיעה מתורת ציצית: **לא עבר כלום.** לפוטרה מציצית: **מ"ע כמאן דשדי דמי.** וכת ד' כנפיס שסופה לחזור לתחילתה: **אמר רב דימי הא מאן דחייביה לגלימיה.** כפל כנפותיה כאילו הן מקופעות ומפר הכפלים שלא יכובו אפ"ה לא עבר ולא כלום להפקיעה מן הציצית דכל כמה דלא פסק ליה ש"מ מיבעי ליה ועדיין הן מן הטלית. ולגשון לאשון קשיא דתניא בפרק התכלת (לקמן מא.) שאם כפלה ותפרה שחייבת:

הדרן עלך הקומץ את המנחה

התכלת אינה מעכבת את הלבן. ואע"ג דמצוה לתת תכלת ב' חוטין ג] בציצית כדמפרש לקמן אפ"ה אין זה מעכב את זה ואי עביד אדרבעתן תכלת או אדרבעתן לבן יצא: **גמ' מין כנף.** היינו לבן דרוב עוליתו של בשתים הן ולבנות: **תכלת.** למר לבוא כדאמרינן (יבמות דף ד:) מדשם כיתנא תכלת עמרא: ה] **לא נצרכא.** מתניתין דקתני אין מעכבין זה את זה: **אלא להקדים.** שאם הקדים המאוחר דהיינו תכלת דלבן כתיב בראשה: **הכנף מין כנף.** ואם הקדים התכלת ו) את הלבן אינה מעכבת ואין צריך לפסוק התכלת אלא יתן הלבן אחריו: אילימא

בלאו [1]דלא תסור ואיכא דאמרי מהתם א"ל וא"ל מאי דעתיך ז) [2]א"למישדייה והאמר מר גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה והא תרגומה רב בר שבא קמיה דרב כהנא בלאו דלא תסור הכא נמי כרמלית דרבנן היא:

הדרן עלך הקומץ

התכלת [3]אינה מעכבת את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת ח)[4]תפלה ט)[5]של יד אינה מעכבת את של ראש ושל ראש אינה מעכבת את של יד: **גמ'** לימא מתני' דלא כרבי דתניא [2]וראיתם אותו מלמד שמעכבין זה את זה דברי רבי וחכ"א אין מעכבין מ"ט דרבי דכתיב [3]הכנף [3]מין כנף וכתיב פתיל תכלת ואמר רחמנא וראיתם אותו עד דאיכא תרוייהו בחד ורבנן וראיתם אותו כל חד לחודיה משמע לימא דלא כרבי אמר רב יהודה אמר רב אפי' תימא רבי לא נצרכא אלא [3] לקדם דתניא [3] [ד]מצוה להקדים לבן לתכלת ואם הקדים תכלת ללבן יצא אלא שחיסר מצוה מאי חיסר מצוה אילימא

התכלת אינה מעכבת את הלבן. מצוה לתת ב' חוטין תכלת וב' חוטין לבן בציצית ומשמע לכאורה דאין זה מעכב את זה שאם הטיל שני חוטין מן האחד יצא כי ו) הנך דקתני תפלה של יד אינה מעכבת את של ראש כו' אבל בקונטרס פירש אי עבד ארבעתן תכלת או ארבעתן לבן יצא וכן אנו ז] נוהגין ובגמרא ו) מוכיח כן והלא כל המטיל תכלת בשתיהן בגדיו בגדים אינו אלא מן המתמיהין ומפרש דאסוריה גזירה משום קלא אילן ופריך לא יהא אלא לבן משמע דאי הוי לבן אין כאן איסורא אע"ג דבלא הני דקלא אילן איכא שני חוטי לבן ומיהו יש לדחות דאע"ג דבשני חוטי לבן איכא איסורא כי רמי טפי ליכא איסור כלאים דאין זה מוסיף על המצוה דגדיל שנים גדילים ארבעה דדרשינן מיניה שנים לבן ושנים תכלת אלא למעוטי טפי קאמי דאשכחן גבי ערבי נחל דדרשינן (סוכה דף לד:) ערבי שתים ומוהגים להשים הרבה בלולב ולקמן גבי טלית שכולה תכלת כו' דאמרינן בטלית בת שמונה חוטין פירש בקונטרס שאין כאן איסור בל תוסיף כיון שכל השמונה בכרך אחד ולא דמי להטיל למוטלת והיינו טעמא דבהטיל למוטלת לבד שייך בל תוסיף משום דציצית אחד על כנף אחד אמר רחמנא ומהתם נמי יש לאיה דכי ליכא אלא לבן או תכלת בעינן לעולם ד' חוטין דמשמע דבטלית בת ד' חוטין לא מייסינן שמא יסיר ב' מהן וישאר בטלית

ח) אחד דארבעתן מצוה מיהו בסוף אלו הן הנתנקין (סנהדרין דף פח:) משמע דאם הוסיף חוטין בכרך אחד פסול גבי זקן ממרא דא"ר אלעזר אינו חייב אלא על דבר שעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע ואמו אין לנו אלא תפילין ופריך והאיכא ציצית ומשני אי קשר העליון לאו אחוריים אתי לחודיה אי לא אלא שחיסר מצוה מאי חיסר מצוה אילימא

קאי ואמאי לחודיה קאי ואי קשר העליון דאורייתא גרוע ועומד הוא והאי דלא מוקי לה התם בהטיל למוטלת משום דדילמא לא מיפסלא בכך אע"ג דעובר על בל תוסיף אם נתכוין להוסיף אם לא נתכוין להוסיף שרי ומאן דמפליג לקמן (דף מא:) בין טלית בת ארבעה לטלית בת שמונה ה"פ בטלית בת ארבעה דהיינו שנים חוטין שהן ארבעה כשהן כפולין אלא דהיה לו תכלת ונותן אלו שנכפולין קלא אילן במקום לבן וטלית בת מ' היינו בת ד' שהן כפולין איסגור ט) כולם תכלת ויקח מהן לפטור טלית אחרת ומיהו קשה לפי' זה דבת ד' נמי יסגור שהוא תכלת ויוסיף עליהן לבן של פשתן ועוד דהיא בריאתא דמוקי בבת ד' קתני מביא תכלת ודבר אחר ותולה בה וקלא אילן לא יביא ואם הביא כשר אלמא משמע דמיירי בתולה קלא אילן עם התכלת ועל כרחיך ארבעה ושמונה דוקא קאמר בלא כפולות ושמא כל מה שמוסיף חוטין מד' עד מ' לאו מוסיף הוא ולא מיפסיל בכך כדאשכחן אמורא' לקמן (דף מב.) דרב אחא בר יעקב רמי ד' ורב אחא מדפתי רמי מ' והשתא לא פליגי כולי האי אלא דמר עביד הפחות ומר עביד היתר ובסנהדרין מיירי דמוסיף טפי מתמניא וכרך אחא מדפתי דבשלמא ט) אי פליגי בהא דאמאן דרמי ד' סבר כדדרשינן גדיל שנים גדילים ארבעה ואמאן דרמי תמניא סבר דגדילים דקאמר רחמנא אכל מין ומין קאי גדילים מלבן וגדילים מתכלת דהיינו למר ופשתים דעלייהו קאי אבל אי לא פליגי מה סברא היא זו דאי בעי עביד הכי ואי בעי עביד הכי וא"ל דכל זה יש במשמעות גדילים דאי עביד תכלת ולבן בין שיהם ד' חוטין גדילים קרינא ביה ואי עביד מכל חד וחד גדילים כגון ד' חוטין לבן וד' חוטין תכלת גדילים נמי קרינא ביה ולאו מוסיף הוא אבל אי רמי טפי מוסיף הוא וגרוע ועומד הוא ועוד לריך טעם מנלן דכי לית ליה אלא אלא או לבן או תכלת דלא מיפטר בתרי חוטי לחודייהו עד דרמי ד' ושמא משום דדרשינן גדיל שנים גדילים ד' בין יש בו מין אחד בין יש בו שני מינין וקנא קשה הא דאמרי' בגמרא אם הקדים תכלת ללבן יצא אלא שחיסר מצוה מאי חיסר מצוה כ) [אילימא חיסר מצוה] דלבן וקייס מצוה דתכלת לרבי עקיבי מעכבי אהדדי דמשמע דאי לא מעכבי ניחא אלמא אע"ג דחיסר מצוה דלבן קייס מצוה דתכלת בב' חוטין ויש לומר דלהכשיר תכלת מיהא מהני לבן דקרינא ביה גדילים ד' וא"ת ומנלן דבעינן ב' חוטין לבן וב' חוטין דתכלת דילמא אגדילים קפיד קרא אפילו חד מהאי וג' מהאי ויש לומר כיון דתרי מיני בעי רחמנא סברא הוא שיהיו שוין ועוד פתיל תכלת כתיב ופתיל משמע תרי כדדרשינן פרק בא לו (יומא עב.) וקיצץ פתילים פתיל שנים פתילים ד' ולבן נמי לא פחות מתרי דקרינ טפי כדאמרינן בגמרא דמתחיל בלבן ומסיים בלבן דמעלין בקודש ולא מורידין ומיהו טעם זה דפתיל לא יתכן דבפרק בא לו משמע וקיצץ דמקצץ אחד לשנים והכא על כרחין לא משמע תרי כדמוכח בספרי בפרשת ל) [שלח] לך ובפרשת כי תצא ועשו להם ציצית שומע אני חוט אחד בפני עצמו ת"ל גדילים כמה גדילים נעשין אין מ) [גדיל] פחות משלשה חוטין כדברי בית הילל משמע דמפתיל לא הוה שמעינן אלא חד ועוד דאי פתיל משמע תרי והכנף מין כנף לכל הפחות חד ל"ל בלא גדילים נמי תיפוק ליה תלתא ולריך לומר שחוצץ על הש"ס שלנו דמשמע דאחד מתכלת מהני ומה שאנו כופלים הד' לא' סמכינן אהא דאמרינן לקמן (דף מב.) רב אחא בר יעקב רמי ד' ועייף להו מיעף ומעייל להו בגלימא ואגיף להו כו' עד מר בריה דרבינא עביד כי דידן ופירש בקונטרס דלא אגיף להו ועוד תניא בספרי ב"ש אומרים ד' של למר וד' של תכלת ואם תאמר היא גופה מנלן שלריך לכופלן ואי הוה מפרשינן עשה גדיל ופותליהו מתוכו היינו שלריך לפותלו כעין פתילה שהיא כפולה ניחא אבל בקונטר' לא פירש כן ושם אפרש:

כתיב הכנף מין הכנף. ואפילו לתנא דבי ר"י פ"ק דיבמות (דף ד:) דפליג ארבא דדרש הכי לא פליג אלא אהא דמרבה שאר מינים אבל הכנף מין כנף דרש שפיר: **ואם** הקדים תכלת ללבן יצא. תימה כיון דמקרא הוא דדרשינן דלבן בריש נימא דמעכב דהא לא בעינן שנה הכתוב לעכב אלא בקדשים ויש לומר דלית לן למימר דאסדר לבד יקפיד הכתוב לעכב כמו גבי חליצה (יבמות דף קה.) הקדים רקיקה לחליצה מה שעשה עשוי ואע"ג דכתיב ככה יעשה לא קאי אחסרון מעשה: אילימא

עין משפט נר מצוה

א טוש"ע או"ח סימן יג סעיף ג:
א ב מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ד סמג עשין כו:
ב ג מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה ד סמג עשין כב טור ש"ע יו"ד סימן כו סי"ג:
ג ד מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ז סמג עשין כו:

שיטה מקובצת

ב) דעתיך אשדייה בדול בכבוד הבריות: ג) אלא להקדים: ג) מצוה להקדים לבן לתכלת. פ"ה לתחוב הלבן בכנף תחילה ולא נחיירא דבהא מאי חביבותא דמצוה איכא ד"ל דמצוה להקדים חוליות של לבן לחוליא של תכלת כדאמרינן לקמן מתחיל בשל לבן ומסיים בשל לבן. תו"ח: ובתוס' אחרות כתבו מצוה להקדים פרש"י מתני' דקתני אין מעכבין זה לזה להקדים המאוחר מתוך פ' משמע דמיירי לענין תחיבת החוטין בכנף דמצוה להקדים לבן ואם הקדים תכלת ללבן לא מעכב ולא נחיירא דמאי שייך לומר הקדמה בדבר שאינו ניכר שהרי אחר שנתחבו שניהם אין ניכר מי הקדים לתחיבות לכך נראה לפרש דמיירי בבריכות החוטין דמצוה להקדים חוליא של לבן תחלה כדאמר לקמן מתחיל בשל לבן ומסיים בשל לבן וקאמר שאם הקדים חוליא של תכלת לשל לבן אין מעכב וה"פ דמתני' הלבן שראוי להקדים תחילה אינו מעכב התכלת אם הקדימו תחילה ללבן ולקמן מפרש החינם התכלת אינו מעכב את הלבן הלבן אינו מעכב את התכלת מאי היא ע"כ: ד) שלטול אבנים איסור: ה) אמר ליה היכא דאפסיק אמר ליה: ו) מן ל"א עד סוף הפרק נמחק: ז) חוטין ולבן שני חוטין בציצית: ח) עמרא הס"ד ומה"ד תרוייהו בחד לבן ותכלת ביחד ולא כמתני': ט) התכלת אין הלבן מעכב וא"צ: י) נוהגין [והא] דפריך לא יהא אלא לבן היינו מפרשים דהיכא דליכא תפילת בב' חוטי לבן סגי ולא רצה לפרש דבב' חוטין תכלת או בב' חוטי לבן יצא והויא דומיא דתפלה של יד אינו מעכב של ראש ושל ראש אינו מעכב של יד דא"כ הוי קשיא הא דאמר לקמן ולא יהא אלא לבן כו' מאי קא פריך מ"מ הוו להו חוטין יותר מדאי וחוי להו אותן דנוספין כלאים שלא במקום מצוה ולפרש"י ניחא. ויש לדחות דאפילו תימא דסגי לן בב' חוטי לבן אם אין לו תכלת לא קשיא לן הא דאמר לא יהא אלא לבן שהרי אין זו בל תוסיף בתוספת חוטין כדאיתא לקמן רב ירמיה מדפתי כו' וא"ג דבסנהדרין קאמר גבי זקן ממרא דאינו חייב אלא שישנו בבל תוסיף ויש בו לגרוע ואין לנו אלא תפילין ופריך והאיכא מצות ציצית כו' משמע דשייך בל תוסיף בציצית וי"ל דמשכחת שפיר בל תוסיף כגון שהוסיף מין אחר שאינו לא צמר ולא פשתן. תוס' אחרות:

ד א מיי' פי"א מהלכות פרה אדומה הלכה ד:
ה ב ג מיי' פ"א מהלכות ציצית הלכה יח סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' יב ס"א:
ו ד טוש"ע שם סעיף ב:

אילימא חיסר מצוה דלבן וקיים מצוה דתכלת [א] לרבי עכובי מעכב אהדדי אמר רב יהודה אמר רב שחיסר מצוה ועשה מצוה ומאי חיסר מצוה דלא עבד מצוה מן המובחר התינח לבן דאינו מעכב את התכלת תכלת דאינה מעכבת את הלבן מאי היא [ב] אמר רמי בר חמא לא נצרכא אלא לטלית שכולה תכלת איתמר נמי אמר ליה לוי לשמואל אריוך (א)לא תיתיב [ג]אכרעך עד דמפרשת לי להא מילתא התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת מאי היא אמר ליה לא נצרכא אלא [ג] לסדין בציצית דמצוה לאקדומי לבן ברישא מ"ט הכנף מין כנף ואי אקדים תכלת ללבן לית לן בה תינח לבן דאינו מעכב את התכלת תכלת דאינה מעכבת את הלבן מאי היא אמר [ד] ליה רמי בר חמא לא נצרכא אלא לטלית שכולה תכלת דמצוה לאקדומי תכלת ברישא דהכנף מין כנף ואי אקדים לבן ברישא לית לן בה אמר רבא [ה] מידי ציבעא קא גרים אלא אמר רבא לא נצרכא אלא לגרדומין דאי איגרדם תכלת וקאי לבן ואי איגרדם לבן וקאי תכלת לית לן בה [ג]דאמרי בני ר' חייא גרדומי תכלת כשרין [א]וגרדומי אזוב כשרין וכמה שיעור גרדומין אמר בר המדורי אמר שמואל [ד][ב]כדי לענבן איבעיא להו כדי לענבן כולהו בהדדי או דלמא כל חד וחד לחודיה [ג]תיקו בעי רב אשי אלימי דלא מיענבי ואי הוו קטיני מיענבי מאי אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי [ד]כל שכן דמינכר מצותייהו ומאן תנא דפליג עליה דרבי האי תנא הוא דתניא רבי יצחק אומר משום ר' נתן שאמר משום רבי יוסי הגלילי שאמר משום רבי יוחנן בן נורי אין לו תכלת מטיל לבן אמר רבא שמע מינה [ו] צריך לקשור על כל חוליא וחוליא דאי ס"ד לא צריך הא דאמרי בני רבי חייא גרדומי תכלת כשרין וגרדומי אזוב כשרין כיון דאישתרי ליה עילאי אישתרי ליה כולה
דלמא

אילימא חיסר מצוה דלבן. והוי כאילו לא נתנו לגמרי אמאי יצא הא לרבי עיכובי מעכבא ומתני' כרבי אוקמא לה: **חיסר מצוה.** מצות הקדמה: **ועשה מצוה.** דהאיכא לבן ותכלת: **תכלת דאין מעכבת לבן מאי היא.** דמשמע אם הקדים לבן [ז] ומאי עיכוב איכא למימר: **איתמר נמי.** [ח] מתני' [פ] דקתני [תכלת וכו' איירי להקדים] [ו]ואיבעיא ליה נמי תכלת דאין מעכב לבן מאי היא: **אריוך.** לשון מלך כמו (בראשית מט) גור אריה יהודה להכי קרי לשמואל אריוך דקיימא לן (בכורות מט:) הלכה כשמואל בדיני כי היכי דדינא דמלכותא דינא: (א) (להכי) נקיט סדין משום דלבן הוא: **מידי לבעא גריס.** אפי' כולה תכלת נמי מצוה להקדים לבן [ט] לתכלת הואיל ורוב טליתות לבנות הן לבן קא גריס ולהכי כתיב תכלת אחר הכנף דלעולם יהא המאוחר: **איגרדם.** נפסקו [י] החוטין של ציצית: **גרדומין.** היינו שיריה שנשתיירו לאחר שנפסקו: **כדי** [יא] **לענוב כל.** החוטין אהדדי דהיינו שיעור גדול: **אלימי.** עבים: **דאי הוו קטיני.** דקים הוו מיענבי דארוכין הן כ"כ אבל מפני עוביין הוו [יב] קטנים לענוב: **כל שכן.** דכשרין דהואיל ואילו הוו דקים [יג] כל כך כשרים דהא ארוכין הן כדי עניבה כל שכן כשהם עבים דמינכרא [יד] מצותיהן טפי: **ומאן תנא דפליג עליה דרבי.** הנך חכמים דאמרי לעיל אין מעכבין זה את זה: **מטיל לבן.** כל הד' חוטין: **ש"מ.** מדאמרי בני רבי חייא גרדומי תכלת [טו] כשרים אמאי הא כיון דנפסק קצת(ח) [טז] הגדיל משתרי ההוא קשר שבסוף הגדיל וכיון דמשתרי ההוא קשר משתרי [יז] הגדיל ואין שם גדיל כלל אלא ש"מ יש קשר בכל חוליא הלכך כי משתרי ההוא קשר מתקיים הגדיל בשאר קשרים: **עילאי.** היינו ההוא קשר תחתון דמלמטה למעלה קחשיב ועוד דבגרדומין קא איירי בשמעתין ובגרדומין [יח] (ט) מוקפין הוו איהו עליון:
דלמא

אילימא חיסר מצוה דלבן וקיים מצוה דתכלת. תימה דאיפכא הוה ליה למימר דמצות לבן עבד אבל מצות תכלת הנעשית שלא כהלכה חיסר וי"ל דמשום מתניתין נקט הכי הלבן אינו מעכב התכלת פירוש אינו מעכב כלל התכלת שקידם:
לרבי עכובי מעכב. פירש בקונטרס וכדרבי בעינן לאוקמה ותימה דמשמע דלרבנן ניחא ואם כן למסקנא לא נצטרך לתירוץ רב יהודה ולא מיסתבר הכי מיהו למסקנא נמי מצינו למימר דבעי לאוקומי מתניתא כרבי אי נמי י"ל דכל שכן לרבנן דקשה טפי אמאי חיסר מצוה הא לא מעכבי אהדדי:
לא נצרכא אלא לסדין בציצית. תימה אמאי נקט הכי לינקוט טלית צמר בציצית [יט] ויש מפרשים דווקא תכלת לא הוי מין דסדין משום דהוו כלאים גביה אבל צמר ותכלת הוי מינו ולבן נמי דתניא לעיל מפשתן הוי וקשה דאם כן מאי קשיא ליה תינח לבן אינו מעכב התכלת אלא תכלת אינה מעכבת את הלבן מאי ניהו ומאי פירכא הא נמי משכחת לה דהא תכלת וצמר חד מינא הוי ואינה מעכבת חוטי לבן אי נמי חוטי פשתן לאמאי דפסקינן לקמן (דף לט:) חוטי פשתן פוטרין בשל צמר לכך נראה כפי' הקונטרס דלהכי נקט סדין דפשיטא דהוי לבן (י) ולבן של צמר הוה [כ] מצטרף לפשתן טפי: **מידי** ציבעא קא גרים. משמע שרוצה בקונטרס לפרש משום דקרא ברוב טליתות איירי שהן לבנות ואינן צבועות תכלת וכיון דכתיב הכנף מין כנף הוי כאילו כתב בהדיא תן שני חוטי לבן תחילה ואח"כ פתיל תכלת וצריך לומר דסתם טליתות שלהם היו גם משאר מינים דרבא הוא דדריש לקמן מדכתיב הכנף מין כנף דשאר מינים במינים פוטרין ומיהו תימה אם היו רגילים בטלית של צמר נהי דלא איירי קרא באותו שהוא צבוע תכלת מכל מקום איירי בצבוע בצבע אחר כי היכי דדרשינן לכך ושיראין וסיריקין וחוטי תכלת הוי טפי מינא דידיה מחוטי פשתן וא"כ ליתני הכי דכי מקדים לבן של פשתן בטלית צמר לית לן בה ויש לומר כיון דקרא על כרחין לא איירי בצבוע תכלת דהא כתיב מין כנף וכתיב פתיל תכלת אלמא תכלת לאו מין דכנף הוי ואע"ג דמ"מ הוי מינו טפי לא חשיב מידי דהא לא הוי בכלל מין כנף דקרא ועוד יש לפרש דצביעה דלאו מצוה לאו מידי היא ותו דתניא לקמן (דף מא:) טלית שכולה תכלת כל מיני צבעונין פוטרין בה חוץ מקלא אילן ופירש בקונטרס פוטרין בה לשם לבן דכיון דמין כנף [ליכא] לקיומי אין לך לחזור אחר לבן אלא שיהיו בה שני מינין משמע דטלית לבנה בעי לבן ובאידך ברייתא (שם) דתניא טלית אין פוטר בה אלא מינה פירש בקונטרס אם אדומה יטיל בה חוטין אדומין ושני חוטין תכלת אלמא ציבעא גרים ולפי תירוץ ראשון ניחא דליבעא הוי חד מינא בר מתכלת וי"ל דמדרבנן הוי אי נמי יש לומר שם בע"א:
אלא לגרדומין וכו'. משמע [כ] דאי אגרדום כולהו מיפסלי ואור"ת דעכשיו שנותנין ד' חוטין ב' משום לבן וב' משום תכלת וכופלן לשמונה צריך ליזהר דאם נפסקו שלשה מן החוטין [כא] שמא הם משלשה חוטין ונמצא שלא נשארו ב' חוטין שלימין ויש לדקדק קצת דסוגיא זו כרבי אתיא דהשתא הוי מצוה אחת והלכה כרבי מחבירו אבל לא מחביריו (עירובין דף מו:) וכ"ש מרבו ורבי יוסי הגלילי רבו היה ואהא סומכין שאין לנו תכלת (ל) [ומטילין לבן] ולרבנן אפי' בחד מיפסיל דהא תרי מצות נינהו ולא תועיל האחת לחבירתה דהוי כאילו איגרדם תכלת ומקצת לבן ומיהו נראה למאי דבעינן בלבן נמי ד' חוטין א"כ חד מצוה נינהו ואי לא בעינן אלא ב' כ"ש דלא מעכבי וכמאן דליתנהו הוו ומיהו לא מיסתבר דסוגיין לא הוי כרבנן דהא דאמרי בני ר' חייא הוי דלא כהלכתא (מ) ועוד י"ל דאי איגרדם תכלת וקם אלבן היינו דנפסק החוט [כב] מעיקרו ולא נשתייר אלא כל שהוא (מן הלבן) דקרינן כה"ג גרדומיו בכל שהוא ולא הוי כאילו נפסקו שניהם לגמרי (נ) (ל"ה וכל זה) [דהואיל] מצוה אחת היא מועיל השלם לחבירו אבל לרבנן נפסק חוט א' מעיקרו פסול אלא אם נשאר כדי עניבה והא דאמרי בני ר' חייא גרדומי תכלת וכו' משמע דאיגרדום כל ארבעתן כי קראו לכל הציצית תכלת ובנשאר כדי עניבה]: **כדי** לענבם. מתוך פי' הקונטרס דבסמוך גבי הא דמוכח רבא דצריך לקשור על כל חוליא וכו' וכיון דמישתרי עילאי מישתרי כולהו ופי' לית ליה הא דאמרן לעיל כדי שיעור עניבה משמע דסבירא ליה דעניבה חוץ לקשר אחרון שבציצית ויתכן יותר לפרש דשיעור עניבה סמוך לכנף קאמר והשתא לא פליג אלעיל וכן משמע קצת בספרי בפרשת גדילים בד"א בתחילה אבל בשירים גרדומים כל שהוא משמע דאגדילים קאי וכן נראה להוכיח משם שהקשר הוא מן הד' אל הד' דאי מחוט הכריכה ואחד מן החוטין כמו שהיה נוהג ר"ת כשהיה נפסק אחד מן החוטין הנכרכין ולא מחוט הכורך היכי מישתרי הקשר בכך דבשלמא אי מן הד' לד' כשנפסק האחד מד' ואינו מקשר סותר הקשר וי"ל דהכי קאמר דמסתמא (ס) (כשיעור דאי מד') אכתי קיימא (תלתא) אבל אחד תו לא קאי: **כיון** דאישתרי חד אישתרו כולהו. ואין כאן גדיל ואפילו (ע) למ"ד או גדיל או פתיל מוכח שפיר דאפי' פתיל ליכא דהא סופו ליפול ולא מוכח מידי אלא דבעי קשרא אחרינא אבל מהא לא מוכח דצריך לקשור על כל חוליא ונראה (פ) שמביא כן דבמקום אחר לא אשכחן אתרא דמסתבר טפי אי לא בין חוליא לחוליא כדי להפסיק:
קשר

מסורת הש"ס

(א) [עי' תוספות נזיר כד: ד"ה אמר שמואל כו' פירוש על זה], (ב) קדושין לו: וש"נ, (ג) תוס' פרה פי"ב ה"ב לעיל לה:, (ד) [לקמן לט.], (ה) דהאי מתני' כו', (ו) ואיבעיא נמי. נ"ק, (ז) לסדין בציצית להכי. נ"ק, (ח) עד. נ"ק, (ט) של מוקפין. נ"ק. נ"ל מקצתן וכ"א מופסקין מעיקרא הוו וגי' רש"א ובמשמעות גרדומים מקצתן הוה איהו עליון, (י) ותכלת אע"ג דבל למר הוי מצוה להקדים לפשתן טפי הס"ד. נ"ק, (כ) גי' רש"א מקדים, (ל) נ"ק, (מ) וי"מ דאי. נ"ק, (נ) עי' בהרא"ש, (ס) כי אישתרי אחד מד' אכתי קיימי תלתא אבל מחד תו לא קאי. נ"ק וגירסת רש"ק כשיש עוד ד', (ע) [לקמן לט:], (פ) נ"ל שמוכיח כן כו'. נ"ק,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אריוך וכו' דינא הס"ד ואח"כ מ"ה לסדין בציצית להכי:

שיטה מקובצת

[א] לרבי עכובי מעכבי אהדדי [כלומר] כיון דאמרת חיסר מצוה דלבן והוי לבן כמאן דליתא גם התכלת לרבי לאו כלום היא משמע הא לרבנן ניחא ולפרש"י דמתני' דכי לית ליה תכלת צריך לעשות ד' חוטין של לבן ואין למעט מנין החוטין לרבנן נמי תיקשי דכיון דלבן כמאן דליתיה (דאיכא) [דמי] חוטין דתכלת לאו כלום נינהו: [ב] תיבות אמר רמב"ח כו' שכולה תכלת נמחק: [ג] לסדין בציצית לאו דוקא וה"ה בשאר טליתות לבנים והכי נמי מסתברא דבסמוך לא מצי לאוקמא רישא דמתני' דתכלת אינה מעכבת את הלבן אלא בטלית שכולה תכלת אלמא בשאר טליתות מצוה לאקדומי לבן ברישא כמו שמפרש הכנף מין כנף וסתם טליתות לבנים הי': [ד] תיבת ליה נמחק: [ה] מידי ציבעא גרים. תימה מאי קאמר אה"נ דציבעא גרים דהא לקמן קאמר טלית אינו פוטר בה אלא מינה ופרש"י אינו פוטר לשם לבן אלא מינה אם אדומה היא יטיל בה שני חוטין אדומין ושני חוטין תכלת וכן שאר גוונים אלמא בציבעא תליא מילתא וי"ל דה"פ מידי ציבעא גרים אפי' כולה תכלת נמי מצוה להקדים לבן מדקתני בברייתא דלעיל מצוה להקדים לבן לתכלת הואיל ורוב טליתות לבנות הן וכן פרש"י ונפקא מינה במה שפרש"י לקמן אינו פוטר אלא מינה דהשתא שאין לנו תכלת מ"מ צריך לצבוע הציצית מצבע הטלית ור"י מפרש פי' אחר לקמן טלית אינו פוטר אלא מינה כדאמר רבא לקמן כתיב הכנף מין כנף וכתיב צמר ופשתים הא כיצד צמר ופשתן כו': מידי ציבעא גרים וכו' פי' הצבע של תכלת שבטלית גרים להקדים תכלת ללבן כיון דאיירי ברוב טליתות שהן לבנות ומין כנף שהוא לבן קודם לתכלת לעולם יש לנו לומר שהתכלת מאוחר ואין לפרש מידי ציבעא גרים להיות נקרא מין כנף וירצה לומר דאפי' בטלית של תכלת נקרא לבן מין כנף לפי שהקדים הכתוב הא ליכא למימר דהא אמרינן לקמן טלית אין פוטר בה אלא מינה ופי' מין צבע ירוק לירוק ואדום לאדום. תו"ח: [ו] צריך לקשור על כל חוליא לאו דוקא אלא מלבד קשר שאחר הגדיל שהוא נקרא קשר העליון לפי שאדם מגביה ידו עם ציציותיו וצריך קשר אחר סמוך לטלית ובתוס' אחרות לאו דוקא על כל חוליא דמהכא לא שמעינן זה אלא כלומר צריך לקשור קשר אחר מלבד הקשר שלאחר הגדיל דדרך הוא לקשור אחר הגדיל ומדאמרי בני רבי חייא שמעינן דמלבד אותו קשר סמוך לגדיל צריך קשר אחר סמוך לכנף דאי ס"ד לא צריך כו' שהרי עתיד להתיר וליפול והוי הקשר כמאן דליתיה ובעינן קשר כדמוכח רבא בסמוך ש"מ קשר עליון דאורייתא: [ז] הקדים לבן אין תכלת מעכבתו ואין צריך לפסוק אלא יתן תכלת אחריו הא פשיטא דהא דינא הכי להקדים לבן ומאי: [ח] נמי דמתני' הקדים קתני:

שיטה מקובצת (המשך)

[ט] לבן כדקתני ברישא דלעיל ומצוה להקדים לבן לתכלת כו' טליתות לבנות הן ומין כנף הס"ד והשאר נמחק: [י] נפסקו הפתילין של ציצית: [יא] כדי לענבן כל שמונה: [יב] עוביין הוו קשים למיענבי הס"ד: [יג] דקים הוי כשרים: [יד] דמינכרא מצותייהו טפי: [טו] תכלת כשר צריך לקשור על כל חוליא וחוליא מפרש לקמן כשיקדים חוט של גדיל שלש פעמים צריך לעשות קשרים דאי ס"ד אין צריך לעשות קשר אלא למטה לסוף הגדיל הא דאמרי בני רבי חייא גרדומי תכלת כשרין (בהדי) אמאי: [טז] קצת מן הפתיל הסמוכים לגדיל משתרי: [יז] משתרי כל הגדיל ואין שם גדיל כלל ואמאי כשרים: [יח] ובגרדומין דזקפי הוו איהו עליון ורבא לית ליה הא דפרשה לעיל דבעי גרדום שיעור עניבה: [יט] בציצית גליון וי"מ ולכך נקט סדין ולא בטלית צמר לבנה דמצוה לאקדומי בלבן כו' לפי דתכלת הוי שפיר מינה לטלית צמר דאטו ציבעא גרים לה כדפריך לקמן וקשה דעדיין לא ידע הך פרכא ועוד דלקמן ניחא דרוב טליתות לבנים וזה צבוע פריך שפיר אטו ציבעא גרים אבל הכא גבי תכלת יש לנו לומר דציבעא גרים לכך נראה דנקט סדין דמסתמא הוא לבן ואי נקט שאר טליתות היה לנו לפרש לבנה. תו"ח: [כ] משמע דמ"מ בעינן שישארו או התכלת או הלבן שלימים ואי: [כא] שמא פי' דשמא הן שלשתן מצד אחד ובצרי להו ששה דלדידהו ודאי איכא היכרא שהיו משני צבעים וידוע שאחד מן הצבעים קיים אם כן אינם מצד אחד. תו"ח: [כב] מעיקרו. עיין הרא"ש הלכות ציצית:

דלמא דאיקטר ואמר [א]רבה [א] שמע מינה [א]קשר עליון דאורייתא דאי ס"ד דרבנן מאי איצטריך למישרי סדין בציצית פשיטא [ב]התוכף [ג]תכיפה אחת אינו חיבור אלא שמע מינה דאורייתא אמר רבה בר רב אדא אמר רב אדא אמר רב אם נפסק החוט מעיקרו פסולה יתיב רב נחמן וקא אמר להא שמעתא איתיביה רבא לרב נחמן [ג]במה דברים אמורים בתחילתו אבל [ב] סופו שיריו וגרדומיו כל שהוא מאי שיריו ומאי גרדומיו מאי לאו שיריו דאיפסיק מינייהו ואישתייר מינייהו גרדומיו דאיגרדום איגרדומי לא חדא קתני שיורי גרדומיו כל שהוא ולימא גרדומיו שיריו למה לי הא קמ"ל דבעינן שיורא לגרדומיו כדי לענבן יתיב רבה וקאמר משמיה דרב [ד]חוט של כרך עולה מן המנין אמר ליה רב יוסף שמואל אמרה ולא רב איתמר נמי אמר רבה בר בר חנה סח לי רבי יאשיה דמן אושא [ג]חוט של כרך עולה לה מן המנין יתיב [ד]רבא וקא אמר משמיה דשמואל תכלת שכרך רובה כשרה אמר ליה רב יוסף רב אמרה ולא שמואל איתמר נמי אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב תכלת שכרך רובה כשרה רב חייא בריה דרב נתן מתני הכי אמר רב הונא אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב [ה]תכלת שכרך רובה כשרה [ו]ואפילו לא כרך בה אלא חוליא אחת כשרה [ז]ונויי תכלת שליש גדיל ושני שלישי ענף וכמה שיעור חוליא תניא רבי אומר כדי [ה]שיכרוך וישנה וישלש תאנא [ח]הפוחת לא יפחות משבע והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה הפוחת לא יפחות משבע כנגד שבעה רקיעים והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה כנגד שבעה רקיעין וששה אוירין שביניהם תנא [ט]כשהוא מתחיל מתחיל בלבן [י]הכנף מין כנף וכשהוא מסיים מסיים בלבן (א) [י]מעלין בקודש ולא מורידין רב ורבה בר בר חנה הוו יתבי הוה קא חליף ואזיל ההוא גברא דמיכסי גלימא דכולה תכלתא ורמי ליה תכלתא וגדילא

דלמא דאיקטר. כלומר ממאי דצריך להקשר בכל חוליא דלמא הא דאמרי דבי(א) רבי חייא ה"ק אם קשר על כל חוליא וחוליא הוו גרדומין כשרין אבל ברוב ציציות לא קא מכשרי גרדומין דרוב ציציות אין נקשרים על כל חוליא וחוליא: **קשר עליון.** היינו נמי ההוא קשר ג] למטה(ט) [י]הלכה למשה מסיני כלומר קשר אחד בציצית מיהא דאורייתא. ולהכי נקט עליון משום ד] דאי לא עביד אלא חד קשר בסופו עביד ליה שמקיים את הגדיל כולו: **דאורייתא.** ואפי' יכול לכרוך יפה ולהתקיים בלא קשר יום או יומים פסולה: **דאי מדרבנן למה לי למישרי סדין בציצית.** דכתיב לא תלבש שעטנז וסמיך ליה גדילים תעשה לך (דברים כב) פשיטא דמותר: ה] **התוכף תכיפה.** תופר תחיבה אחת אינו חיבור משום ההיא תחיבה שתוחב החוטין בטלית אינו חיבור ו]: **מעיקרו.** היינו ראש המחובר לטלית: **במה דברים אמורים.** דבעינן שיעור לציצית כדאמרינן לקמן (דף מא:) כמה תהא משולשת(י) כו': **בתחלתו.** בשעת עשייה אבל בסופו כגון אם נפסק לאחר זמן: **מאי לאו שיריו דאיפסיק מינייהו.** קצת מחוטיו ונשאר קצת(ל) גרדומין: **דאיגרדם איגרדומי.** ולגמרי נפסק ז] עד העיקר וקשיא למאן דאמר נפסק החוט מעיקרו פסולה: **שירי גרדומין.** דנשאר קצת ונפסק קצת: **הא קמשמע לן.** מדתני שירייס בגרדומין משמע דלהוי בגרדומים שיורא קצת ח] שיהיו נקרא שירים כדי לעונבן כדפרישית לעיל(מ) והאי כל שהוא דקתני כדי עניבה: **חוט של כרך.** אותו שכורך סביב ועושה ממנו הגדיל עולה ממנין שמונה חוטין דשמונה חוטין בעינן כדמפרש לקמן (מב.): **תכלת.** זהו שם כל הציצית: **שכרך רובה.** שעשה שני שלישי גדיל ושליש ענף כשרה ואע"ג דמצותה שליש גדיל ושני שלישי ענף כדאמרינן לקמן: **אלא חוליא אחת.** הקפה ג' פעמים: **ונויי תכלת.** עיקר מצות ציצית שליש גדיל ושני שלישי ענף: **לא יפחות משבע.** חוליות: **ששה אוירים.** שבין שבעה רקיעים. ועל שם שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע כדלקמן (דף מג:) מדמי סידורה לסידור הרקיעים כדי (נ) לזכרנו לטובה (ב) שאף לבעה ט] כמו כן נזקק לציצית: **כשהוא מתחיל.** לכרוך מתחיל בלבן שמניח שני חוטין ארוכין לעשות מהן הגדיל ומתחיל לכרוך בלבן ובאמצע כורך של תכלת וחוזר ומסיים בלבן: **מין כנף.** תחילה ואח"כ פתיל תכלת. והאידנא דעבדינן חמשה קשרים היינו דאמרינן (שם) שקולה מצות ציצית ככל התורה כולה י] הלכך (ג) עבדינן שני קשרים מלמעלה ושלשה מלמטה משום מעלין בקדש ואין מורידין. וכיון דאקדמה קרא למין כנף שמע מינה חשוב הוא הלכך אי מסיים בתכלת הוה ליה מוריד סוף הציצית מתחילתה: **דכוליה תכלתא.** כל הטלית: **ורמי ליה תכלתא.** ציצית וגדילא

קשר העליון. בקונטרס פירש שני פירושים אחד אחר הגדיל ונקרא עליון כמו (נדה דף יג.) למעלה מן העטרה וזה אינו מוכח אלא דמיהא בעינן קשר (ס) ול"א פירש סמוך לכנף אבל קשר שאחר הגדיל כיון שרחוק מן הטלית משום ההוא לא הוי כלאים ותימה להאי דמוכח היכי מסיק ביבמות (דף ד:) למאן דלא דריש סמוכים אלא היכא (ע) דמוכח דלמר ופשתים למה לי דכלאים (פ) מתנא דבי רבי ישמעאל שמעינן דבגדיהם למר ופשתים וכו' והשתא קשר העליון לא שמעינן (צ) וא"כ לא הוי כלאים ואיצטריך שפיר לאיתויי למר ופשתים לומר שיהא צריך לעשותם בענין שיהא בהם כלאים וי"ל דהכא לא מפיק מקרא דלמר ופשתים אלא מגדיל ומוכח (ק) דכלאים דדרשה דגדיל דרשה נכונה היא דבענין גדיל טוב אי נמי סוגיא דהתם אתיא כמאן דאמר גדיל דווקא ושמא דהתם אתיא כמאן דאמר או גדיל או פתיל ופלוגתא דאמוראי הוא בסמוך והכי נמי תימה דבפרק המוצא תפילין (עירובין צו:) משמע דבעינן שזורין ור"ת נמי פירש דאינו חייב על כלאים עד שיהא משזר ואם כן אילטריך טובא קרא דכלאים בציצית ויש לומר דבעלמא יליף ליה (ר) מתכלת דבגדי כהונה וכיון דתכלת שזור הוא הדין לבן:

דאיגרדום איגרדומי. פירש בקונטרס שנפסקו לגמרי וקשה דהא כל שהוא קתני וצריך לומר דלצדדין קתני ולא קאי אלא אשיריו ונראה לפרש מאי לאו שיריו דאיפסיק מינייהו כלומר שיש מן החוטים שנפסקו מעיקרם ואישתייר מן השלימין נמי וגרדומיו דאיגרדמו כולם והשתא לא קאי כל שהוא אלא אגרדומיו והא דאיפסיק מינייהו הוי השתא כמו נפסק החוט מעיקרו דלעיל וכי האי גוונא קרי שיריו פרק קמא דסוכה (דף יג.) גבי אזוב תחילתו שלשה וסופו שנים וצ"ע:

שירי גרדומיו כל שהוא. פרק מי שמת (ב"ב דף קנ.) הוה מצי לאיתויי הך גבי הך דפריך וכל היכא דתני כל שהוא לית ליה שיעורא:

לא יפחות משבע כנגד שבעה רקיעים. לפי (ש) שתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ואנן דלית לן תכלת לא קפדינן בהא והא נמי דאמרינן צריך לקשור על כל חוליא וחוליא היינו כדי שיהא ניכר התכלת ומה שאנו נוהגים חמשה קשרים פירש בקונטרס יא] (ת) גבי (א) ציצית שקולה כנגד כל המצות לפי שציצית עולה ת"ר וח' חוטין וחמשה קשרים עולה יב] תרי"ג ומיהו כל ציצית האמורים בפרשה חסירים יו"ד ויש לומר שיש פסוק והיה לכם לציצית וג' ציצית כתובים בפרשה ולמ"ד זו משלימתן וכן נוהג רבינו תם לעשות אותן ה' קשרים ב' בסמוך לטלית וג' סמוך לפתיל משום מעלין בקדש ולא יג] מורידין כדאמרינן שמסיים בלבן ועל כל קשר שני קשרים כדי שיהא קשר של קיימא מיהו לא מצינו שום סמך בהש"ס מפורש מה' קשרים ויש לומר דהא דאמרינן צריך לקשור על כל חוליא וחוליא היינו אחת של לבן ואחת של תכלת שהן שתים והשתא כשאין פוחת משבע עושה ה' קשרים סמוך לטלית קשר אחד ואחר כך שתי חוליות אחת של תכלת ואחת של לבן (ב) קשר אחד עד שמסיים שש חוליות הרי ארבעה קשרים ואחר כך עושה חוליא שביעית של לבן כדי שיהא מסיים בלבן ואחר כך קושר אחד הרי ה' קשרים ויש מפרשים לא יפחות משבע כריכות בין כל קשר וקשר: או

מסורת הש"ס

א) נ"א רבא, ב) כלאים פ"ט מ"י [שבת נד. יבמות ה:], ג) נ"א משמיה דשמואל, ד) צ"ל רבה, ה) [עי' תוס' לקמן מ. ד"ה דיקא נמי], ו) [לעיל לח.], ז) [לקמן לט: וש"נ], ח) צ"ל בני, ט) שלמטה. צ"ק, י) צ"ל דאורייתא כלומר, כ) [שם איתא משולשת], ל) קלת הס"ד אח"כ ד"ה גרדומיו דאיגרדם כו' נפסק מעיקרו וקשיא. צ"ק, מ) [דף לח:], נ) לזכור להקב"ה שאף כו'. צ"ק, ס) לא נמצא בפ"ה שלפנינו ועיין רש"ק, ע) דמופנה דלמר. צ"ק, פ) בציצית מתנא. צ"ק, צ) אלא משום דא"כ. צ"ק, ק) מכלאים. צ"ק, ר) תכלת בציצית מתכלת דבגדי כהונה דבעינן שזורים וכיון. צ"ק, ש) [לקמן מג:], ת) [לקמן מג: ד"ה שקולה], א) הא דאמרינן דציצית שקולה כו'. צ"ק, ב) וקשר. צ"ק,

הגהות הב"ח

(א) גמ' מסיים בלבן משום מעלין: (ב) רש"י ד"ה ששה אוירים וכו' לטובה וזה בזמנם שאף צבע תכלת נזקק לציצית: (ג) ד"ה מין כנף וכו' הלכך ציצית עולה ת"ר וח' חוטין וה' קשריו הרי תרי"ג ועבדינן שני קשרים:

מוסף רש"י

התוכף. בגדי צמר ופשתים תכיפה אחת. כגון ע"י מחט פעם אחת או שקשר קשר אחד אינו חיבור. דכתיב (דברים כב) צמר ופשתים יחדו לא אסרה תורה אלא חבור יפה המתקיים (שבת נד.). **תכיפה.** פויינ"ט שתוחב תחיבה אחת במחט וחיבר כלאים בגד צמר ובגד ופשתים יחד אינו חיבור בפחות משתי תכיפות להכי כתיב יחדיו עד שיתחברו יחד יפה (יבמות ה:).

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"י מהל' כלאים הלכה ד]:
ז ב מיי' שם הלכה כד טוש"ע י"ד סי' ש סעיף ג:
ח ג מיי' פ"א מהלכות ציצית הלכה יח סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' יב סעיף א:
ט ד ה ו מיי' שם הלכה ז ועיין בהשגות ובכ"מ טוש"ע שם סי' יא סעיף יד:
י ז מיי' שם הלכה ח [ט] טוש"ע שם בהג"ה:
יא ח מיי' שם טוש"ע שם:
יב ט מיי' שם הלכה ז:

שיטה מקובצת

א] ש"מ קשר עליון דאורייתא לפום רהיטא משמע מדאצטריך סמוכין למשרי סדין בציצית וקשה מפ"ק דיבמות א) לא שרי סדין בציצית דקאמר תלמודא הא למה לי סמוכין מתנא דבי ר' ישמעאל נפקא דאמר ר' ישמעאל כל מקום שנאמר בגדים כו' ואמר רחמנא עביד תכלת ותכלת עמרא הוא ומאי קאמר לעולם אימא לך דאי לאו סמוכים הוי אמינא אין ציצית דוחה כלאים והא דאמר רחמנא עביד תכלת היינו בלא (דמיה) [קשירה] ע"י תכיפה אחת דאינו חיבור להכי איצטריך סמוכין למימר דבעינן קשר ואעפ"כ שריא רחמנא ותירץ הר"ר יוסף קלצון איש ירשלים דהכי פריך התם לתנא דבי רבי ישמעאל כדפי' שם בתוס' מיהו קשה למורי הר"י שי' מאי פריך הכא למאי איצטריך סמוכין הא רבא עצמו אמר לקמן דאתא למימר צמר ופשתים פוטרים בין במינן בין שלא במינן ותירץ הר"ם המדקדק בפי' הקושיא ימצא הכל ב) מכוון דה"ק ש"מ קשר העליון הלכה למשה מסיני מדאצטריך למשרי סדין בציצית אינו ר"ל מדאיצטריך סמוכין אלא מדאיצטריך בכמה מקומות בברייתות לומר דציצית דוחה כלאים כההיא סדין בציצית ב"ה מחייבין ואי קשר העליון לאו דאורייתא פשיטא דסדין חייב דתכיפה אחת אינו חיבור וכשיטה זו אשכחנא ריש בבא מציעא ש"מ הילך חייב דאי ס"ד הילך פטור למה אצטריך למפטר קרקעות משבועה כל קרקעות הילך הוא ואין רוצה לומר למה לי קרא דהא ליכא קרא למפטר קרקעות משבועה אלא ר"ל למה לי מתני' דאמר אין נשבעין על הקרקעות ופטור דשבועות קרקעות גמרינן מכפל אבל בקרקעות גופיה ליכא קרא לפטור. תו"ח: ב] אבל בסופו: ג] דלמטה דאורייתא הלכה: ד] משום דמאן דלא עביד: ה] (מה"ד דהא) התוכף תכיפה אחת תופר: ו] חיבור ל"א דאי קשר עליון היינו הך דסמיכי לטלית מדרבנן למה לי למישרי סדין בציצית דאי משום ההיא תחיבה דתחב חוטין בסדין לאו תכיפה היא דתוכף תכיפה אחת אינה חיבור ואי משום קשר התחתון לאו תכיפה היא דמרוחק מן הטלית: ז] נפסק עד העיקר: ח] קצת שיהיה: ט] צבעה כך לכך נזקק: י] כולה דמנין ציצית בגימטריא ת"ר ושמונה חוטין וחמשה קשרים דהיינו תרי"ג כנגד כל המצות: יא] בקונטרס דהא ציצית שקולה: יב] תרי"ג מכאן סמך לפי' הקונטרס במתני' דאין למעט מנין החוטין אם אין תכלת וצריך לעולם ח' חוטין תוס' אחרות: יג] מורידין ואמר ריב"א שראה ציצית של ר"ת עשוי כך ורוב העולם נהגו לעשות הקשרים בין החוליות וראיה מהא דאמרינן לעיל צריך לקשור על כל חוליא וחוליא ומסתמא היינו אחר כריכות של לבן וכן של תכלת וקאמר הפוחת לא יפחות מג' היינו ג' חוליות של לבן וג' של תכלת ואחת שמסיים בלבן נמצא קשר סמוך לכנף ואח"כ כורך ג' של לבן וג' של תכלת ואח"כ קושר הרי שני קשרים וחוזר וכורך ג' של לבן וג' של תכלת וקושר הרי ג' וחוזר וכורך ג' של לבן וג' של תכלת וקושר הרי ד' ומסיים בלבן ג' כריכות של לבן בלא תכלת וקושר הרי ה' קשרים ואורך הציצית מפורש לקמן ולדידן שאין לנו תכלת אין להקפיד לעשות חוליות אלא לכרוך סביב בלא חוליא ומנהג ר"ת שהיה קושר חוט שכורך בו כנגד ז' חוטין ואין מנהג העולם כן ג) אלא חולקין החוטין ד' מכאן וד' מכאן תוס' אחרות:

א) נראה דצ"ל דאמר שם דסמוכין אתא למשרי סדין בציצית דקאמר תלמודא וכו'. ב) אולי צ"ל ימצא הכל מבואר דהא דקאמר ש"מ. ג) ועי' ברא"ש הלכות ציצית בהלק"ט סי' טו.